

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

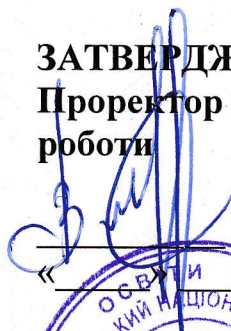
ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан соціально-гуманітарного
факультету

Оксана ГОМОТЮК

« _____ » 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« _____ » 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

« _____ » 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«МЕТОДИКА РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність – 012 Дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма – Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта

кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	1	16	14	3	4	83	120	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	108	120	2

30.01.2024

Тернопіль – 2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26 червня 2024 р.).

Робочу програму склала к.пед.н., доцент кафедри освітології і педагогіки **Ольга ГЛАВАЦЬКА**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.).

**Завідувач кафедри,
д.пед.н., професор**

Лілія РЕБУХА

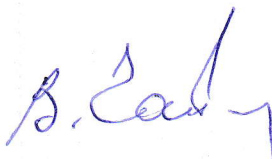
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 012 Дошкільна освіта (протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.).

**Голова групи забезпечення спеціальності,
д.пед.н., професор**

Володимир ЧАЙКА

**Гарант освітньої програми,
д.пед.н., професор**

Володимир ЧАЙКА

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»**

1. Опис дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами»

<i>Дисципліна</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, СВО</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 012 Дошкільна освіта Освітньо-професійна програма – Дошкільна освіта. Інклюзивна освіта	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 1	ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: <i>Денна – 16 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120.		Самостійна робота: <i>Денна – 83 год.</i> <i>Заочна – 108 год.</i> Індивідуальна робота – 3 год. Тренінг – 4 год.
Тижневих годин: 8, з них аудиторних – 3.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» є сформувати у здобувачів вищої освіти професійну компетентність через засвоєння ними науково-теоретичних та організаційно-методичних засад впровадження інноваційних методик у освітній процес дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

2.2. Завданнями вивчення дисципліни є формування усвідомленого розуміння основоположних засад інклюзивної освіти; озброєння знаннями методики роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; формування уявлень про партнерську взаємодію суб'єктів інклюзивного навчання; сприяння усвідомленню необхідності постійного особистісного і професійного самовдосконалення.

Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін, цілеспрямованої роботи над вивченням спеціалізованої літератури, використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізування та використання інформації з різних джерел, активності на лекціях і практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни забезпечує формування таких спеціальних (фахових) компетентностей:

- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК-1).
- Здатність працювати в команді (ЗК-5).
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК-6).
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК-7).
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-8).
- Здатність організовувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій (СК-1).
- Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти (СК-2).
- Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами (СК-3).
- Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти (СК-4).
- Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти (СК-5).
- Здатність до налагодження взаємодії та консультування (СК-10).
- Здатність представляти та відстоювати інтереси і права дітей з особливими освітніми потребами та їх сімей шляхом впливу на громадську думку та рішення в політичній, економічній, соціальній сфері державного управління (СК-12).

2.4. Результати навчання

- Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні (ПРН-1).
- Впроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу (ПРН-2).
- Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів (ПРН-3).
- Аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності (ПРН-4).
- Організувати методичний супровід освітньої діяльності в

мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії (ПРН-5).

– Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини (ПРН-6).

– Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень (ПРН-8).

– Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання психолого- педагогічних дисциплін і обирати відповідні технології та методики (ПРН-9).

– Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії (ПРН-10).

– Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти (ПРН-12).

– Взаємодіяти з інформаційним середовищем, яке передбачає активне знання способів обробки різноманітної інформації та володіння сучасними інформаційними технологіями для якісного виконання професійних задач, що стосуються дітей системи дошкільної та інклюзивної освіти (ПРН-14).

– Організовувати та здійснювати супровід осіб з особливими освітніми потребами, представляти та відстоювати їхні інтереси і права (ПРН-15).

– Володіти навичками управління та адміністрування закладом дошкільної освіти, підбором фахівців для роботи із дітьми із особливими освітніми потребами (ПРН-16).

2.5. Матеріально-технічне забезпечення

Технічні засоби (мультимедійне устаткування, комп'ютери), обладнання, прилади та інструменти (таблиці, дидактичні матеріали).

3. Програма навчальної дисципліни

«Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами»

Змістовий модуль.

Історія розвитку інклюзивної освіти та практичні аспекти щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Тема 1. Розвиток освіти осіб з особливими освітніми потребами: історія та сучасність

Генезис науково-теоретичних підходів до проблеми залучення осіб з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір. Соціокультурний контекст змін в освіті осіб особливими потребами. Концепція цілісного підходу щодо реалізації прав і можливостей для кожної людини. Еволюція ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку й становлення системи інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Міжнародне законодавство в галузі інклюзивної освіти. Законодавчі акти Організації Об'єднаних Націй. Декларація Генеральної Асамблеї ООН про права осіб з особливими освітніми потребами. Конвенція ООН про права дитини. «Стандартні правила забезпечення

рівних можливостей для інвалідів», затверджені на 48 сесії Генеральної Асамблеї ООН. Концептуальні засади Саламанкської декларації щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Література: 2; 6; 9; 10; 12; 14.

Тема 2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні

Етапи розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами в Україні. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти в Україні. Закон України «Про освіту» (1993р.) – законодавчо визнане право на здобуття освіти громадянами України без будь-яких обмежень. Доктрина освіти (2001р.) – інтегрування у загальноосвітній простір дітей з особливими освітніми потребами. Державний стандарт до організації освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Література: 1; 3; 5; 10; 11; 15.

Тема 3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти

Інклюзивна освіта: сутність, завдання та функції. Сутність і відмінність понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція» й «інклюзивна освіта». Переваги інклюзивної освіти.

Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку.

Технологія використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини. Сутність та основні принципи МКФ.

Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації. Роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти. Соціально-економічні умови успішної соціалізації дитини в соціумі.

Література: 1; 3; 5; 10; 11; 16.

Тема 4. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Технологія навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.

Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі.

Література: 1; 2; 4; 7; 11; 12; 14.

Тема 5. Методика роботи щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями зору

Визначення зорових можливостей відповідно до міжнародної класифікації до категорії «порушення зору»: порушення від незначного та глибокого зниження зору до функціональної та/або повної (тотальної) сліпоты.

Стратегії підтримки дітей із порушеннями зору в освітньому середовищі. Вимоги щодо облаштування просторово-фізичного середовища для дітей зі зниженим

зором та незрячих.

Загальні рекомендації щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей зі зниженим зором та незрячих.

Спеціальне обладнання для дітей з порушеннями зору та вчителів щодо адаптації навчальних матеріалів.

Література: 1; 2; 5; 8; 10; 13; 18.

Тема 6. Методика роботи з дітьми з порушеннями слуху та мовлення

Категорія «порушення слуху»: зміст та наслідки. Фактори розвитку та навчання дитини з порушеннями слуху. Забезпечення просторово-фізичного середовища для дітей з порушеннями слуху. Поради фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями слуху.

Робота з дітьми із порушеннями мовлення в освітньому середовищі.

Література: 1; 3; 5; 13; 14.

Тема 7. Методика роботи з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату

Порушення опорно-рухового апарату носить вроджений і набутий характер. Захворювання, які призводять до порушень опорно-рухового апарату. Поради фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями слуху.

Література: 1; 2; 4; 5; 8; 12; 15.

Тема 8. Методика роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

Трактування поняття «порушення інтелектуального розвитку». Труднощі в соціальній адаптації, формуванні інтересів, характерні для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Загальні рекомендації фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Література: 1; 3; 5; 7; 8; 12; 16.

Тема 9. Методика роботи з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру

Трактування поняття «розлад аутистичного спектру» та характерні групи порушень. Просторові ресурси навчального приміщення. Важливі характеристики при розладах аутистичного спектру. Головна особливість інтелектуального розвитку дітей з розладами аутистичного спектру. Вимоги щодо просторово-фізичного середовища для дітей з розладами аутистичного спектру. Загальні рекомендації щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з розладами аутистичного спектру.

Література: 1; 3; 5; 7; 8; 11; 17.

Тема 10. Методика роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку

Трактування поняття «затримка психічного розвитку». Надання психолого-педагогічної допомоги дітям з ЗПР. Поради щодо мовленнєво-комунікативної,

когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку.

Література: 1; 2; 5; 8; 10; 13.

Тема 11. Особливості формування математичних понять у дітей з особливими освітніми потребами

Загальноосвітні, виховні, корекційно-розвивальні і практичні завдання навчання математики.

Труднощі, що виникають у дітей з особливими освітніми потребами під час вивчення математики.

Особливості використання методів навчання на заняттях з математики. Вивчення нумерації чисел першого десятка. Дидактичні ігри і цікаві вправи. Ознайомлення з простими геометричними фігурами.

Література: 3; 4; 9; 10; 12.

4. Структура вивчення дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» (денна/заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин							Тренінг	Контрольні заходи
	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота		ІРС		
	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН			
Змістовий модуль. Історія розвитку інклюзивної освіти та практичні аспекти щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами									
Тема 1. Розвиток освіти осіб з особливими освітніми потребами: історія та сучасність	1		1	-	7	10	5	4	Опитування, презентації результатів виконаних завдань
Тема 2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні	1	-	1	1	7	10			Опитування, презентації результатів виконаних завдань
Тема 3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти	2	1	2	-	7	10			Опитування, тести
Тема 4. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти	2	-	2	1	7	10			Опитування, ситуаційні завдання
Тема 5. Методика роботи щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями зору	2	1	1	-	7	10			Опитування, дискусія
Тема 6. Методика роботи з дітьми з порушеннями слуху та мовлення	2	1	1	1	8	10			Опитування, ситуаційні завдання
Тема 7. Методика роботи з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату	1	1	1	-	8	10			Опитування, творчі завдання

Тема 8. Методика роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку	1	1	1	-	8	10			Опитування, творчі завдання
Тема 9. Методика роботи з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру	1	1	1	-	8	10			Тести, презентації результатів виконаних завдань
Тема 10. Методика роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку	1	1	1	-	8	10			Опитування, моделюючі вправи
Тема 11. Особливості формування математичних понять у дітей з особливими освітніми потребами	2	1	2	1	8	8			Опитування, тести, презентації результатів виконаних
Разом	16	8	14	4	83	108	5	4	
Підсумковий контроль	Екзамен								

5. Тематика практичних занять

Змістовий модуль.

Історія розвитку інклюзивної освіти та практичні аспекти щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

Практичне заняття 1

Тема 1. Розвиток освіти осіб з особливими освітніми потребами: історія та сучасність

Мета: висвітлити історичні та сучасні аспекти розвитку освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення:

1. Генезис науково-теоретичних підходів до проблеми залучення осіб з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір.
2. Соціокультурний контекст змін в освіті осіб особливими потребами.
3. Концепція цілісного підходу щодо реалізації прав і можливостей для кожної людини.
4. Еволюція ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку й становлення системи інклюзивної освіти.
5. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.
6. Міжнародне законодавство в галузі інклюзивної освіти. Законодавчі акти Організації Об'єднаних Націй. Декларація Генеральної Асамблеї ООН про права осіб з особливими освітніми потребами. Конвенція ООН про права дитини.

7. «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів», затверджені на 48 сесії Генеральної Асамблеї ООН.

8. Концептуальні засади Саламанкської декларації щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами.

Література: 1; 3; 6; 9; 11; 14.

Тема 2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні

Мета: опанувати знаннями про становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні.

Запитання для обговорення:

1. Етапи розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами в Україні.
2. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти в Україні.
3. Закон України «Про освіту» (1993р.) – законодавчо визнане право на здобуття освіти громадянами України без будь-яких обмежень.
4. Доктрина освіти (2001р.) – інтегрування у загальноосвітній простір дітей з особливими освітніми потребами.
5. Державний стандарт до організації освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Література: 1; 2; 4; 7; 17.

Практичне заняття 2

Тема 3. Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти

Мета: оволодіти знаннями про сутність, завдання та функції інклюзивної освіти, особливості психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення:

1. Сутність і відмінність понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція» й «інклюзивна освіта». Переваги інклюзивної освіти.
2. Діти з особливими освітніми потребами: особливості психофізичного розвитку.
3. Технологія використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини. Сутність та основні принципи МКФ.
4. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.
5. Роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.
6. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти.
7. Соціально-економічні умови успішної соціалізації дитини в соціумі..

Література: 2; 6; 10; 12; 16.

Практичне заняття 3

Тема 4. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Мета: ознайомити студентів із організацією освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Запитання для обговорення:

1. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.
2. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми

потребами.

3. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами.
4. Технологія навчання в інклюзивному освітньому середовищі.
5. Технологія оцінювання результатів інклюзивного навчання.
6. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі.

Література: 1; 2; 5; 8; 10; 13; 17.

Практичне заняття 4

Тема 5. Методика роботи щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями зору

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи щодо навчання і розвитку дітей з порушеннями зору.

Запитання для обговорення:

1. Визначення зорових можливостей відповідно до міжнародної класифікації до категорії «порушення зору»: порушення від незначного та глибокого зниження зору до функціональної та/або повної (тотальної) сліпоти.

2. Стратегії підтримки дітей із порушеннями зору в освітньому середовищі. Вимоги щодо облаштування просторово-фізичного середовища для дітей зі зниженим зором та незрячих.

3. Загальні рекомендації щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей зі зниженим зором та незрячих.

4. Спеціальне обладнання для дітей з порушеннями зору та вчителів щодо адаптації навчальних матеріалів.

Література: 1; 3; 5; 13; 18.

Тема 6. Методика роботи з дітьми з порушеннями слуху та мовлення

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи з дітьми з порушеннями слуху та мовлення.

Запитання для обговорення:

1. Категорія «порушення слуху»: зміст та наслідки.

2. Фактори розвитку та навчання дитини з порушеннями слуху.

3. Забезпечення просторово-фізичного середовища для дітей з порушеннями слуху.

4. Поради фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями слуху.

5. Робота з дітьми із порушеннями мовлення в освітньому середовищі.

Література: 2; 4; 10; 12; 14.

Практичне заняття 5

Тема 7. Методика роботи з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату.

Запитання для обговорення:

1. Порушення опорно-рухового апарату: вроджений і набутий характер.

2. Захворювання, які призводять до порушень опорно-рухового апарату.

3. Поради фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-

вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями слуху.

Література: 1; 3; 5; 8; 11.

Тема 8. Методика роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку.

Запитання для обговорення:

1. Трактування поняття «порушення інтелектуального розвитку».
2. Труднощі в соціальній адаптації, формуванні інтересів, характерні для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
3. Загальні рекомендації фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Література: 6; 7; 9; 12; 14; 18.

Практичне заняття 6

Тема 9. Методика роботи з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи з дітьми з порушеннями розладу аутистичного спектру.

Запитання для обговорення:

1. Трактування поняття «розлад аутистичного спектру» та характерні групи порушень.
2. Просторові ресурси навчального приміщення.
3. Важливі характеристики при розладах аутистичного спектру.
4. Головна особливість інтелектуального розвитку дітей з розладами аутистичного спектру.
5. Вимоги щодо просторово-фізичного середовища для дітей з розладами аутистичного спектру.
6. Загальні рекомендації щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей з розладами аутистичного спектру.

Література: 1; 8; 10; 12; 14; 16.

Тема 10. Методика роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку

Мета: систематизувати знання студентів про методику роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку.

Запитання для обговорення:

1. Трактування поняття «затримка психічного розвитку».
2. Надання психолого-педагогічної допомоги дітям з ЗПР.
3. Поради фахівцю щодо мовленнєво-комунікативної, когнітивної, емоційно-вольової сфер та навчальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку.

Література: 1; 8; 10; 12; 17.

Практичне заняття 7

Тема 11. Особливості формування математичних понять у дітей з особливими освітніми потребами

Мета: систематизувати знання студентів про особливості формування математичних понять у дітей з особливими освітніми потребами.

Запитання для обговорення:

1. Загальноосвітні, виховні, корекційно-розвивальні і практичні завдання навчання математики.

2. Труднощі, що виникають у дітей з особливими освітніми потребами під час вивчення математики.

3. Особливості використання методів навчання на заняттях з математики.

4. Вивчення нумерації чисел першого десятка.

5. Дидактичні ігри і цікаві вправи.

6. Ознайомлення з простими геометричними фігурами.

Література: 1; 2; 8; 10; 12; 13.

7. Самостійна робота

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Самостійна робота здобувача забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою.

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять. Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи здобувача на індивідуальних заняттях (консультаціях). Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Завдання виконує кожен здобувач шляхом підготовки творчої роботи у вигляді реферату з презентацією згідно із рекомендованою тематикою поданою нижче (тему студент обирає відповідно до свого порядкового номера в журналі). Реферат – це завершена теоретична робота з конкретної проблематики (теми) в межах навчальної програми курсу. Реферат виконується здобувачем самостійно при консультуванні викладачем. Оформляється за стандартним зразком і подається викладачу за два тижні до екзамену. захист завдання шляхом усного звіту здобувача з підготовкою та оформлення презентації.

Методичні вказівки щодо оформлення та написання творчої роботи з дисципліни

Перед написанням творчої роботи з конкретної теми курсу необхідно опрацювати наукову літературу, осмислити прочитане і викласти власні думки щодо порушеної проблеми.

Обсяг: 10 сторінок (формат А-4).

Структура та особливості викладу матеріалу

Вступ. Обов'язково виділити предмет опису, обґрунтувати актуальність теми. Обсяг вступу – 1 сторінка.

Основна частина. Матеріал, який викладається, необхідно обґрунтовано реферувати. Цитований матеріал в основній частині, незалежно від форми цитування – дослівного (в лапках), світоглядно-змістового (своїми словами з зазначенням

авторства матеріалу, який використовується), не повинен перевершувати 30% реферату.

Загальний обсяг основної частини становить приблизно 7-8 сторінок.

Висновки. Чіткість, точність, лаконічність висновків. Узагальнення і резюмування основних питань теми. Конкретні висновки можна нумерувати.

Список використаної літератури. Укладається за алфавітним порядком мовою оригіналу з усіма вихідними даними.

Робота повинна бути набрана на комп'ютері та видрукувана на принтері (електронні версії не приймаються).

Параметри: версія WORD, шрифт – 14 кегель, у рядку 60-65 знаків. Сторінки повинні мати відповідні поля та нумерацію: зліва – 30 мм; справа – 10 мм; зверху та знизу – 20 мм.

Завдання для самостійної роботи

1. Дослідити еволюцію ставлення суспільства до осіб з порушеннями психофізичного розвитку й становлення системи інклюзивної освіти. Обґрунтувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем. Обґрунтувати актуальність інклюзивної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

2. Проаналізувати міжнародне законодавство в галузі інклюзивної освіти. Висвітлити концептуальні засади Саламанкської декларації щодо освіти осіб з особливими потребами. Розробити і зреалізувати виховний захід для дітей з особливими освітніми потребами в умовах безпечного і здоров'язберезувального освітнього середовища.

3. Дослідити нормативно-правову базу з питань інклюзивної освіти в Україні. На прикладі конкретної сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами визначити її фактори ризику та наявні ресурси, проаналізувати як задовольняються потреби дитини у цій сім'ї.

4. Проаналізувати наукове та методичне забезпечення національної системи освіти осіб з особливими освітніми потребами. Використовуючи розроблену анкету провести опитування сімей з дітьми з особливими освітніми потребами щодо їхніх потреб у соціальних послугах, проаналізувати її результати та сформулювати рекомендації.

5. Дослідити складність і суперечливість визначення поняття інвалідності. Обґрунтувати появу нової понятійної термінології. Висвітлити власну думку. Дати ґрунтовний аналіз поняття «діти з особливими освітніми потребами». Змоделювати і аргументовано захистити власну ідею щодо удосконалення навчання (виховання, розвитку та соціалізації) дітей з особливими освітніми потребами.

6. Проаналізувати основні принципи інклюзивної освіти. Розробити проєкт, спрямований на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

7. Проаналізувати переваги та недоліки інклюзивної освіти в Україні. На основі аналізу прикладних досліджень у галузі інклюзивної освіти розробити перспективні напрями системи освіти осіб з особливими освітніми потребами.

8. Проаналізувати вертикально-горизонтальну структуру системи інклюзивної освіти в Україні. Дослідити науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти і особливості створення державної системи супроводу.

9. Знайти у мережі Інтернет, науковій чи публіцистичній літературі інформацію

про розвиток інклюзивної освіти в Швеції: сучасний стан, структура і зміст. Підготувати презентацію.

10. Дослідити і підготувати презентацію про розвиток інклюзивної освіти в Бельгії: принципи побудови, правова основа та структура.

11. Дослідити освітні реформи країн Західної Європи, зробити порівняльний аналіз. Проаналізувати законодавчу базу, правові основи освіти осіб з порушеннями психофізичного інтелектуального, фізичного розвитку.

12. Дослідити історію становлення, сучасний стан та перспективи розвитку інклюзивної освіти в Греції. Підготувати презентацію.

13. Проаналізувати нормативно-правові документи, що регламентують перебування учнів з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому закладі у країнах Північної Америки. Дослідити основні положення Закону США 94-142. Підготувати інформацію про використання кращого досвіду у вітчизняній освітній практиці з дітьми з особливими потребами.

14. Дослідити кадрове забезпечення інклюзивної освіти у країнах Північної Америки. Дослідити можливості імплементації зарубіжних практик щодо надання соціальних послуг дітям з особливими освітніми потребами в Україні.

15. Описати одну інноваційну форму роботи з батьками дитини з особливими освітніми потребами. Визначити мету та завдання й зазначити способи досягнення цілей.

16. Підготувати презентацію, яка б розкривала зміст вирішення соціальних проблем з дітьми з особливими освітніми потребами.

17. Підготувати загальні рекомендації щодо організації просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату та дітей з інтелектуальними порушеннями.

18. Розробити портфоліо учня з особливими освітніми потребами.

19. Розробити фрагмент уроку з використанням додаткових освітніх послуг відповідно до особливих освітніх потреб дитини. Навести приклади комплексу вправ для зняття втоми під час навчання на уроці.

20. Сформулювати основні деонтологічні вимоги до діяльності педагогічних працівників в інклюзивному класі, спираючись на статті Закону України «Про освіту» і Закону України «Про загальну середню освіту». Висвітлити основні причини конфліктів, що виникають в інклюзивному класі. Дотримання яких етичних норм дає можливість їх уникнути?

21. Навести приклади ситуації виключення, сегрегації, інтеграції та інклюзії у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Проаналізувати переваги інклюзивної освіти для різних учасників освітнього процесу.

22. Проаналізувати основні положення міжнародних документів, що регламентують право на інклюзивну освіту. Подати узагальнення у вигляді таблиці. Висновки обґрунтувати.

23. Розробити план-конспект позакласного заходу з метою соціалізації дитини з особливими освітніми потребами. Якому етапу соціалізації відповідає запропонований план-конспект позакласного заходу?

24. Розкрити ключові позиції Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП).

25. Відвідати заклад освіти з інклюзивним навчанням і спроектувати етапи соціалізації конкретної дитини з особливими освітніми потребами. Відповідь обґрунтувати.

8. Тренінг з дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами»

Тренінг у формі дискусії
<p>Підготовка дискусії за обраною темою. Пошук аргументів, доведення та спростування тез. Техніка і тактика аргументування. Мистецтво аргументації. Стратегія і структура дискусії у типових академічних і професійних ситуаціях.</p> <p>Проведення дискусії в академічній групі. Презентація результатів у вигляді мультимедійних презентацій.</p>

Етапи підготовки і проведення дискусії

<i>Докомунікативний етап</i>	<i>Комунікативний етап</i>	<i>Посткомунікативний етап</i>
1. Формулювання проблеми, мети.	1. Оголошення теми, мети, уточнення ключових понять.	Аналіз дискусії.
2. Збір інформації про предмет суперечки, визначення понять.	2. Висування і захист тези.	
3. Добір аргументів.	3. Спростування тези й аргументації опонента.	
4. Формулювання питань до опонентів.	4. Підведення підсумків.	
5. Оцінка аудиторії.		

Теми дискусії

1. Інклюзивне навчання: переваги та недоліки.
2. Дитина з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: сучасні реалії.
3. Універсальний дизайн у сфері освіти: необхідне і реальне.
4. Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному класі: практичний аспект.
5. Сучасні реалії організації освітнього процесу в інклюзивному класі.
6. Диференціація викладання: здійснення адаптацій та модифікацій.
7. Технології диференційованого викладання: адаптації та модифікації змісту, процесу, результату, середовища.
8. Соціалізація осіб з особливими потребами: труднощі та недоліки в організації освітнього процесу закладу.
9. Педагогічні умови та шляхи оптимізації процесу соціалізації осіб з особливостями психофізичного розвитку та інтеграції їх у суспільство.
10. Організація педагогічного супроводу дітей із порушеннями зору, слуху та мовлення: поради вчителю.
11. Організація педагогічного супроводу дітей із дитячим церебральним

паралічем, розладами аутистичного спектру, синдромом дефіциту уваги: поради вчителю.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- розв'язування тестових завдань;
- завдання на конструювання оптимального набору понять і категорій власного дослідження;
- поточне опитування;
- вирішення проблемних запитань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферати;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Методика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами» визначається як середньозважена величина, відповідно до питомої ваги кожної складової екзаменаційного кредиту.

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
<i>Поточне оцінювання*</i>	<i>Модульний контроль**</i>	<i>Тренінг</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Екзамен</i>
Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті.	Модульна контрольна робота (теми 1-11).	Оцінка за виконане завдання.	Оцінка за виконане завдання.	Тестові завдання (25 тестів по 2б. за тест) – макс. 50 балів. Теор. пит. 1 – макс. 25 балів. Теор. пит. 2 – макс. 25 балів.

Примітка:

* Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих під час занять (здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного балу. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

** Модульна контрольна робота проводиться у вигляді письмової роботи і складається з двох частин: тестові завдання (10 тестів по 10 балів) та теоретичне питання. Оцінка за модульну контрольну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок отриманих за виконання модульних завдань.

Критерії оцінювання теоретичного питання

За правильно виконане теоретичне питання студент може отримати максимум

25 балів.

21-25 балів: студент демонструє ґрунтовні знання, вміння аналізувати, вільно висловлює свою думку, виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь. Відповідь на поставлене питання чітка, логічна, послідовна тощо.

16-20 балів: студент демонструє повні, систематичні знань, вільно висловлює думку, самостійно аналізує події, явища, факти, однак при викладі матеріалу допускає несуттєві помилки.

11-15 балів: студент демонструє знання теоретичного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питаннях, допускає суттєві помилки при викладі матеріалу.

6-10 балів: студент демонструє фрагментарні знання теоретичного матеріалу, не знає основної термінології, не вміє логічно висловлювати свою думку.

0-5 балів: студент демонструє фрагментарні знання, які є частково правильними; відповідь містить грубі помилки у аналізі подій, явищ, фактів, використанні термінології, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням питання, або ж не розкрито повністю.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Максимальна оцінка за виконане завдання становить **100 балів** і виставляється при дотриманні усіх встановлених вимог.

<i>№ з/п</i>	<i>Вимоги</i>	<i>Бали</i>
1.	Обґрунтування актуальності обраної теми.	20
2.	Відповідність змісту і завдань теми.	20
3.	Повнота висвітлення теми.	10
4.	Змістове наповнення.	20
5.	Оформлення презентації.	10
6.	Оформлення і обсяг списку використаних літературних джерел.	10
7.	Захист роботи.	10
	Разом	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ECTS</i>
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор Epson EB-505 (1 шт.), рік виготовлення 2018, рік ведення в експлуатацію 2019 Екран проекційний BRYAN 2:1,5 (1шт.)	1-11
2.	Ноутбук (Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy та Microsoft DreamSpark for Students; Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office, телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox).	1-11
3.	Фліпчарт	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аргіропулос Д., Тарнавська, Н. Інклюзивна педагогіка: навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О.О. Євенок., 2020. 248 с.

<http://eprints.zu.edu.ua/31307/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf>

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібн. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

3. Костенко Т.М., Гудим І.М. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 184 с.

4. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

5. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

6. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. *Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі* : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.

7. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі

дошкільної освіти. *Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти*. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І.М. Брушневська, Г.О. Гац, Н.С. Карабанова, З.С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук, Л.П. Стасюк. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43–46.

8. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12–13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 121–128.

9. Навчання дітей із порушеннями слуху : навчально-методичний посібник / С.В. Кульбіда та ін. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

10. Недозим І.В. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра : навчання читання та розвиток : навч.-метод. посібн. Харків : Вид-во Ранок», 2020. 96 с.

11. Нормативно-правова база з питань інклюзивної освіти <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/6248>

12. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

13. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» № 957 від 15 вересня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF/conv#n13> (дата звернення: 28.08.2024 р.).

15. Рібцун Ю.В. Учні початкових класів із важкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с.

16. Середа І. В., Кисличенко В. А. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу. Частина І. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2020. 164 с.

17. Спеціальна освіта : навчально-методичне забезпечення ОПП Спеціальна освіта. Інклюзивна освіта освітнього ступеня магістра [Електронний ресурс] / [кол. авторів; за заг. ред. І. Сидорук, З. Мацюк]. Луцьк : Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. 203 с.

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22775/1/navch_pos_IO.pdf

18. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К.М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

19. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2019. 264 с.

20. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 248 с.

21. Svitlana STEBLJUK, Yuliia BONDARENKO, Kristina TOROP, Nataliia YARMOLA, Iryna KUZAVA, Dina SHULZHENKO. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2021, 12

(4), 329–345.